

Dechové nástroje

dřevěné

Flétna

Původně lidový nástroj potulných pištců. Začala se výrazněji používat v době J. S. Bacha. Nejvýraznější změna v konstrukci nástroje byla reforma nástroje z rukou Theobalda Böhma v první polovině 19. stol. Díky jeho systému klapek (místo krytí dírek prsty) bylo možné upravit velikost flétny a vzájemné vzdálenosti dírek, což má zásadní vliv na zvuk flétny a techniku hry.

Moderní flétny se vyrábí převážně z kovu, případně z grenadillového dřeva. Notace v souladu se zvukem v g klíči. Rozsah je standardně $c^1 - c^4$. Pokud je nástroj vybaven klapkou h (dnes běžné), posouvá se spodní hranice rozsahu na tón „malé“ h. Tón vzniká nárazem vzduchu na hranu v retném otvoru.

Hlavice je u moderních fléten rovná, u altových, tenorových nebo basových fléten může být zahnutá. V horní třetině se nachází retný otvor, na kterém je navařen náustek sloužící k podepření dolního rtu. Mírným povytahováním hlavice se ladí celá flétna.

Střední díl: nacházejí se na něm klapky, které mohou být buď uzavřené nebo otevřené. V případě otevřených klapek se uzavírají dírky pomocí prstů, zatímco v případě uzavřených klapek se dírky uzavírají pomocí klapky. Hra na nástroj s otevřenými klapkami je sice složitější, ale flétnista lépe cítí rychlost proudícího vzduchu a otevřené klapky také umožňují řadu zvukových efektů jako např. glissando nebo hraní mikrointervalů.

Spodní díl: nejnižší tón flétny může být buď c^1 nebo h, v závislosti na typu spodního dílu.

Info v Aj: <https://www.youtube.com/watch?v=MTqOckjkeE>

Friedrich Kuhlau: Fantasie pro sólovou flétnu:
<https://www.youtube.com/watch?v=be1jJCH32OU>

Claude Debussy: »Syrinx« pro sólovou flétnu:
<https://www.youtube.com/watch?v=zAHFtgG0-D0>

Pikola

Je o polovinu menší než flétna velká. Psaný rozsah je $d - c^4$, zní o oktávu výš. Notace v g klíči. Používá se téměř výhradně v orchestru. V nejvyšších polohách zní velice ostře, což lze využít ve forte orchestrálního tutti.

Info v Aj: <https://www.youtube.com/watch?v=ivQpiJos1Sw>

Altová flétna

Je zhruba o 10 cm delší než velká flétna, rozsah je od $g - g^3$, laděná v G, píše se o kvartu výš. Nejvyšší tóny se špatně ozývají, v nižších polohách má sametovou barvu, využitelnou ve flétnových akordech nebo v sólové hře. V orchestru 19. stol. se objevuje zřídka (Glazunov, Rimskij-Korsakov).

Hoboj

Rozsah hoboje je nejčastěji $h - f^3$, laděný je v drtivé většině případů v C. Skládá se ze tří dílů, tj. z rozšiřujícího se vrchního a středního dílu, který se vsazuje do zvonovitého ozvučníku. Tón vzniká rozechvěním dvou třtinových plátek (jazýčků), které jsou připevněny na kovovou rourku. Celek se nazývá strojek. Plátky jsou proti sobě upevněny tak, že tvoří úzkou plochou šterbinu. Kvalita strojku má zásadní vliv na barvu tónu. Je méně pohyblivý než flétna.

Info v Aj: <https://www.youtube.com/watch?v=QNBsgfh4UMY>

Ozvučník

Strojek

<https://www.youtube.com/watch?v=2WJhax7Jmxx>

(Moricone)

Anglický roh

Je v podstatě altový hoboj. Vznikl v 18. století. Původně „cor anglé“ (zahnutý roh) se v 18. stol. změnilo na „cor anglais“ (anglický roh). Ladění téměř výhradně v F. Rozsah je $e - b^2$, píše se o čistou kvintu výš. Má krásnou tklivou barvu. Stavbu má podobnou jako hoboj, jen je trochu větší. Na první pohled je identifikovatelný podle tvaru strojku.

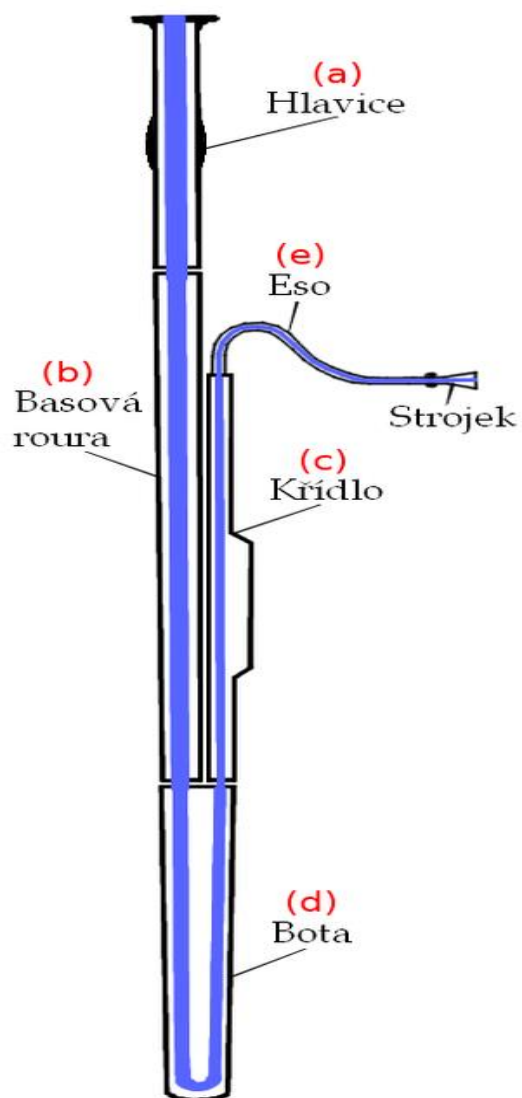
Info v Aj: <https://www.youtube.com/watch?v=TpSwkoR0Dlo>

Ant. Dvořák, Largo z Novosvětské symfonie:
<https://www.youtube.com/watch?v=xpPivA19f2A>

Fagot

Dnešní fagot se skládá z pěti dílů, z nichž nejdůležitější je tzv. „křídlo“ se třemi dírkami pro levou ruku jeho kvalita má zásadní vliv na kvalitu celého nástroje. Do křídla se vsazuje prohnutá rourka, v níž je upevněn dvouplátkový strojek. Existuje tzv. německý a francouzský fagot. Německý je širěji dimenzován a má kulatější tón, francouzský má užší vrtání, lépe se ozývá v pp a jeho tón je schopen nejjemnějších odstínů.

Ladění je v C, rozsah $B_1 - es^2$. Je značně pohyblivý v legatu i staccatu. Notuje se v basovém klíči, nejvyšší polohy v houslovém. Zejména u sólových partů převládá tenorový C klíč.

Info v Aj: <https://www.youtube.com/watch?v=-kmy-hm3ai4>

Paganini, Capriccio č. 5: <https://www.youtube.com/watch?v=pX9A5bib1FQ>

Kontrafagot

Delší varianta fagotu, od necelých pěti až do téměř šesti metrů. Rozsah je od B₂ do f, píše se o oktávu výš, notuje se v basovém klíči.

Info v Aj: <https://www.youtube.com/watch?v=JVAe7YBUc6c&t=446s>

Krátká ukázka sólo: https://www.youtube.com/watch?v=38j_4rDjkwI